Any I. Lleyda 18 de Desembre de 1909. Núm. 6.

60678

MORTALLA

SETMANARI SATIRICH

Corresponsals per tot el mon.

Redacció y Administració: CEMENTIRI VELL

Suscripcions: No s' en admeten

Preu: 10 céntims.

Lleyda mitg Ciutadana

No del tot ho ha sigut Lleyda de ciutadana, ni tan com nosaltres hauríem volgut, pero en tot lo possible, ha demostrat lo que fins avui no era conegut. L' amor á si mateixa y l' amor á la llibertat.

La lluita del prop-passat diumenge vá demostrar en la forma eloqüenta dels números que, Lleyda es Lliberal-republicana, digui lo que vulgui nostre confrare *El País* el que fent gala d' habilitats já pasadas de moda, vol demostrar que Lleyda no es ni roja, ni verda, ni negra, etc.

Lleyda, benvolguts companys d' *El País* es lliberal, fermament lliberal, mes no ab les proporcións que diu *El Pallaresa*. Les esquerras no obtingueren pas 6.000 vots, ni las dretas 3.000, y aixó es fals senyors y companys d' *El Pallaresa*.

Los datos aproximats de la votació foren:

Esquerras de totas menas 2.370.

Dretas de tots colors 1.108, per lo tant resta á favor de les esquerras la gran xifra de 1.262 vots que constituexen l' afirmació plena de que lo nostre poble sent la llibertat y sab cumplir ab la seua conciencia quan arriba l' hora.

Y aixís ens pláu que hi hagi lluita, que se sentí interés per lo que es de tots. Que cada ciutadá porti en sí quelcóm que l' obligui en tots los fets á esser sempre lliure y que per lo seu esprit hi regne com á base fonamental l'emblema de la tolerancia, fita indispensable per l' engrándiment de tots los pobles.

—Les esquerras ho fan molt malament, —diuent las dretas,—doncs millor per ellas, perque d' aquesta manera si fán obra culta, d' amor y de justicia, ab seguritat que á la fi del seu trevall, á la fí de les seuas prédiques obtindrán més gran, més planera la victoria y allavors será arrelada pels forts llassos de l' experiencia y de la rahó.

Per lo tant, l' experiencia ó resúm que pot treures de la passada lluyta es que Lleyda ha comensat á despullarse de tot lo vell, de tots aquells vicis d' orige que la tenien tan prostergada, pera tornarse cívica y aymanta ferventa dels seus sagrats interessos.

Y devant d' aquest primer esclat de vida, devant de lo que será, sens dupte, la seva salvació, nosaltres demaném á tots los partits desde l' extrema dreta á l' extrema esquerra, que cada hú pels seus propis medis y per lo que més estimen, fassi obra veritablement ciutadana, obra d' amor de cultura de tolerancia y aixís en temps no molt llunyá veuréu com arriba l' hora de nostra redempció.

Lletra á Hipócrates

Diví Hipócrates: Si del recó del cel hont vius, ó bé d' allí hont te troves, puguessis baixar per uns moments y donguessis, com acostumen á dir els municipals, una volta per la mansana y al ensemps te enteressis un xich de com vá per terra la ciencia qu' ab tant d'afany y sense miraments tu enlayrares, estich segur t' esgarrifarías y acabarías per arrencarte els cabells. Perque la ciencia médica qu' ha tingut en diferentes

épóques homens decidits que s' han desvetllat pera que ocupés el lloch preeminent que li correspont per naturalesa y que els cabells s'els hi han tornant blanchs de tant estudiar per fer quelcóm práctich quelcóm positiu en benefici de l'humanitat, avuy casi estich per dirte es mirada ab notable apatía y indiferencia pels qu' es diuen els teus deixebles.

Y la consequencia llógica, diví Hipócrates, de aytal desequilibri ja pots suposarte ha sigut funesta, donchs avuy al metje ja no s'el té pel amich del malalt, molt al contrari, moltes voltes s' el considera el seu butxí, avuy el metje no es respectat, y aixís ens trovém algunes vegades que fins el tutejan els mocosos, avuy el metje ja no es aquell venerable home de l' antigor que al exercir llur ministeri sagrat, semblaba tenir quelcóm qu' el feya superior als demés, y avuy en fí, diví Hipócrates, la mortalitat aumenta, créixen les malalties, y la teua divina ciencia en resta estancada.

Més no extranyarás diví Hipócrates, les anomalies que acabo de detallar si et dich que la causa de les mateixes, obeheix á que els qui es diuen els teus deixebles, es dediquen un xich massa á la política.

GRECH.

Pessigollas

Que els nacionalistas son els únics republicans de Lleyda que combaten á la clerigalla y á n' aquells *carlistots* que tan mal han fet?

¡Y cá, home, cá! em sembla que t' has deixat enganyar. ¿Vols dir que son aquells *jovenets,* xiquets la majoría, tan rapadets per assegurar llur conquestas, ó bé ab quisquns pels al bell mitg de la cara per fer un xic de respecte als encara *mansos corderos* de la ja morta Donya Soli, y pera convencer als seus electors cuant els necessita pera satisfer sa *desinteresada ambición,* els que combaten als elements de la reacció?

¡Oh qu'ells no's volen ajuntar ab aquells falsos lliberals, qu' están baix la grapa del clericalisme, ni tampoch...!

¿Pero que fan, no veuen que si passa un del «Centro» los tirará en cara la vergonyosa barreja dels partits que jamay habían pensat tenir cap punt de contacte ab ells, com son els carlins, integristas y demés partits qu' integraren aquella novolada?

Miren que tenir-se per veritables republicans y vanagloriarse per medi de *El Ideal* d' haber sigut ells, els que *ressucitaren* al partit carlista á Lleyda *y de lo cual no se arrepienten.*

Ab aquest pas prompte veurém á la capsalera de *El Ideal* en lloch de *diario republicano, con permiso de la autoridad eclesiástica,* encara que 'm sembla que la excomunió ja fa temps que la tenen retirada.

Si es que pensen continuá pel mateix camí, senyors nacionalistas, comensín per treure 'l fanal de la *célebre Joventut,* que fa temps qu' está roig de vergonya.

IRREDEUTO.

DE VACACIONS

—Doncs y 'l rellotje?
—¡Oh vés! s' ha empenyat á quedarse á la dispesa.

DE ELECCIÓNS

L' últim mot

Iniciabam lo primer article de nostre setmanari parlant d' eleccions ab la següent frasse; *Ha finit l' entreacte y vá á començar la comedia* y avuy que sobre l'anunciat aném á dir l' últim mot podriem molt bé escriurer, ha finit la comedia y vá á començar l' entreacte, es á dir, la pausa, lo descans, l'hora en que se suavisen les aspereses y es calmen les passions.

Nosaltres qu' havém assistit á tota la representació encara que molts cops ens hagi causat asco, avuy qu' hem arribat al terme de la mateixa, aném á dir sobre d' ella l' últim mot y volém qu' aquest en sía l' opinió nostra, pero que no versi sobre els partits qu' han sortit triunfants ó derrotats car nostras paraulas podrien pareixer filles d' una determinada filiació partidista, de quin defecte no estém pas tarats, ni tampoch sobre les persones que hi han intervingut y á qui la derrota ó la victoria afecten directament, donchs podría esser qu' es descubrís en nosaltres una exagerada benevolencia ó una mal inspirada antipatía impropies de tota persona qu' es diu independent, sino que vagi encaminada á examinar alguns fets qu' han determinat la derrota d' uns elements y la victoria d' uns altres.

Y no ens entretindrém en examinar les causes del triomf del partit carlí, donchs al menys en l' apariencia sembla qu' aquest ha obrat ab honradesa y sinceritat, ni tampoch volém comentar la derrota dels elements de *Juventud Republicana,* que no es tal derrota segons aquets diuen, donchs han pogut cerciorarse per un detingut recompte de vots que constituheixen el partit més fort de Lleyda, afirmació que á n' á mi m' ha donat lloch á convencem de que qui no s' acontenta es perque nó vol, sino qu' anirém á fixarmos en el *bloch* format pels ageletistes y els radicals.

Y perdoneume que tot seguit comença abordant la qüestió y manifesti decididament qu' el resultat de l' elecció no es presenta próu clar, puig de la manera que s' ha desarrollat no deixa de veurers una palpable

traició per part dels elements lliberals y tindrém dret á sospitar-ho aixís, els que som purament espectadors mentres no s' ens demostri, no s' ens aclari, no s' ens expliqui la procedencia dels 230 y pico de vots qu' els lliberals portaren de més á les urnes en el seu favor, quins vots determinaren el seu triomf, del qual no participaren els seus coaligats els radicals.

Y hont es veu ben clarament qu'es portaren com á uns Judes, pero no com aquell que vulgué esvahir de sa pensa el seu delicte suicidantse y quin recort solsament pot inspirar repugnancia y maledicció, sino com á Judes moderns que després de vendrers als qu' anomenen els seus amichs encara tenen el despit de riuressen y disfrutar y gaudir dels llochs que si els pertanyen es per culpa d' uns imbécils, es en el segón districte, donchs si els lliberals s' haguessin portat com calía els llochs qu' avuy son propis dels dretistes els haurien guanyat els radicals.

Pero allá ells, que just es, que qui ha comés el pecat pagui la pena.

Y ja qu' havém lleugerament manifestat nostra opinió acabém aquest article sobre eleccions dient, ¡fins á les vinentes!

RIP.

Pío no, no, el iluso

¡Que 'n portan de cosas estranyas les eleccións!

Se presenta un candidat, treballa la candidatura per tots els médis, fins que ja 's creu contá en prous vots pera triomfar, pero arriba l' hora de l' escrutini y, ah! resulta que sols ha tingut els de la seva familia y els dels més afins.

Doncs ni més ni menys ha sigut lo que li passá en les eleccións del diumenge al excandidat D. Pío Coll.

Tan segur estaba del seu triomf que á les cuatre de la tarde, tenía preparat dulces, champany, noias y pianista pera celebrar les sevas aspiracións y fer gresca, pero el poble Lleyda al no donarli els vots si posá entremitg y... ¡adios broma!

¡Pobre D. Pío Coll ja es ben bé de planyer!.

Y per si no 'n tenía próu ara s' ha ficsat que no está bé lo tenir lo *Reinaré* á la fatxada y esser democratic; y ja tenen per ahont lo pobre xicot s' ha buscat un altre mal de cap.

Cada día y á tota hora lo tenen lluytan contra la seva familia, pera que tregui la placa.

¡Que ni portará de mals de cap la política!

Més que si s' hagués d' escriure una carta vosté mateix.

Pero per lo de la placa si 'm vol creure no s' hi capfiqui puig no crec que li diga rés en Sagañolas y en cás contrari recordéli qu' en Canalejas es el jefe y té capellá á casa.

¿Que se 'l varen beure tot el champany?

Per Nadal tinc ganes de probarne y si m' en envia un parell de botellas li prometo fer tota la campanya electoral cuant es torni á presentár.

MORTUS.

Sermón edificante

Per lo espiritual y per les bonas doctrinas d' amor y resignació que ab ell s' enclouen publiquém á continuació el popular sermó:

«Amadas mías: Mucho y muy largo tengo que contaros y se me levanta el corazón á las regiones celestes. A vosotras me dirijo las que estais con el mes de las flores, sagrado mes de María.

No temblar y poneos debajo de la protección de nuestro querido Apostol y yo os iré introduciendo la sagrada palabra del Maestro hasta que os venga á alumbrar con la luz de su divina gracia y para goce vuestro yo la dejaré dentro de vuestras almas inculcada para siempre á fin de que no quede mancha alguna de pecado en vuestras conciencias.

Tiraos al santo con los brazos abiertos y él se bajará á vosotras para prestaros su apoyo generoso, porque así como él os da á vosotras la fuerza inspiradora, él también recibe el Todopoderoso que le dá la Divina gracia.

Yo estaré siempre encima de vosotras para conduciros por la senda que vá directamente al cielo sin pasar por las terribles purgaciones del pecado.

Usad como preservativos, la bondad, la castidad y con dones tan prodigiosos alcanzareis la bienaventuranza.

Desnudaos de toda maldad y yá que á mí os habeis abierto enseñándome todo cuanto teneis y ya que nada me queda que ver y convencido de que estais completamente buenas y puras yo os daré por detrás mis bendiciones con el solo fin de que goceis la eterna bienaventuranza que yo para todos deseo y cumplida mi misión voy con vuestro permiso á tocar á misa y quedar tranquilo y cumplir con mis sagrados espirituales».

Com cambian los temps

¡Qui m' hú tenía que dir qu' había de fer propaganda electoral!

Puritanisme

Cuant un posa un comers, industria ó cualsevol altre establiment á la fi de guanyarse la vida y per lo tant tenir que complaure al públic, me creía que debía estar disposat á servir á tothom fós com vulgués y pensés com li dongués la gana; pero vethaquí que m' he equivocat de mitg á mitg.

Els nostres benvolguts y pacients llegidors recordarán qu' el nostre 1.er nombre fou tirat á l' imprenta del senyor Joseph A. Pagés y al reapareixer se tirá en un altra imprenta.

Les causas qu' influiren pera pendre aquesta determinació, tal volta haurían restat per *in eternum*, desconegudas á no esser el haber llegit en un dels diaris locals una carta de dit senyor Pagés dient—sobre una fulla qu' aparegué el diumenge proppassat—que ab motiu de la feinada de les eleccions no había tingut temps de llegir l' original (de la fulla) pero que la seva imprenta era *netament católica* y que no imprimiría may més cap publicació d' aquell genre.

Doncs bé, nosaltres deixarem de publicar el setmanari á casa seva, perqué al veure que pegaban á tots els que s' hú mereixeian, sens distinció de colors, ens digué que no volía que pintesen capellans ni que ataquesem el dogma.

Davant d' aytals imposicions varem decidir deixar de publicar-lo.

No vull criticar al senyor Pagés per la seva conducta, doncs está en el seu perfecte dret al fer de la seva imprenta lo que li dongui la gana pero ¿no li sembla que 'ls que miran ab indeferiencia aquestas petitasas, els que respecte á religió son indiferents ó anticatolichs podrían molt bé declarar-li el *boycoltage?*

Pero si vol li donaré un consell que li fará guanyar molts diners.

Fassi de manera que li possin una caixeta en algún altar.....

CAP.

NOTA DE LA SETMANA

Días aixís no li tindría que quedar á una ni temps pera limpiarse.

Habent sapigut qu' algú s' ha molestat per lo que deiem en el nombre passat á la secció de "Mitins" fem avinent qu' estém disposats á sostenir cualsevol controversia ab qui's presenti.

Antón Hernández

Era integrista, pero com propi de sabis es el anar equivocat, se va passar al camp carlí, cuant vegé qu' ab aquells no hi quedaba rés á pelar.

Els carlíns contan desde qu' aquest ingressá á les sevas filas ab un dels més grants oradors, encara que ningú hu pot assegurar per la sencilla rahó que no 'n trobarán cap que hagi tingut la virtut d' escoltarlo sense acabar per dormirse.

Pel cuart districte, en les eleccións del diumenge passat, sortí elegit concejal y el primer d' any s' asseurá als escons de Cá la Ciutat.

Si fins avui molts anaban á les sessións del Ajuntament á divertirse, havent-ni no pochs que hagueren pagat pera escoltar, ja siga los discursos buits de sentit del senyor Costa; les paraules d' en Castelló que semblaba mentida sortisen d' un cap tan voluminós; los moviments y rialletes d' en Font; ó la cara ferrenya dels representants del *partit més fort* que sols sabían dir sí ó nó, desde primer d' any sols hi anirán aquells que vagin curts de son.

De *llauners* com l' Hernández no crec que ni hagi en lloch.

Llástima que no 's dediqui al magnetisme perque ab l' ajuda de la seva oratoria ne sortiría un gran mestre.

Acabaría per vence als més resistens.

CAPIRONS.

Una confidencia

Sr. D. Antonio Diana.

Muy Sr. mío: La simpatía es como una flor que nace y crece en el corazón del hombre, muchas veces sin que éste se aperciba de las causas que la han engendrado y en y en esas circunstancias se encuentra el que tiene el honor, de dirigirle estas líneas pues aún sin haberlo nunca tratado personalmente, confieso profesar á V. cierta dosis de afecto que quizás le hará aparecer traidor á los ojos de algunas personas, si motivado por aquél me veo en la precisión de revelarle un secreto que ha corrido confidencialmente estos días de boca en boca de determinados elementos.

Y debo manifestarle que después de su actitud en las últimas elecciones por demás

hostil á la Religión, firmando un manifiesto que á ésta atacaba, y de haber salido concejal gracias á los votos de los radicales enemigos sistemáticos y eternos de aquélla, me parece muy natural y lógico que no se acerque jamás para nada á Iglesia alguna pues podría muy bien ser, que recordando los elementos á que he aludido, que Jesús arrojó del templo á los mercaderes, hicieran lo propio con V., ó bien que le escupieran al rostro si les viniera á la memoria que aquél fué condenado á muerte por los fariseos.

Porque los elementos de que hablo son muy tercos y se han metido en la cabeza que los hombres deben ser consecuentes en todos sus actos y así no es extraño que el día menos pensado, realizasen lo que hoy ha corrido de boca en boca como una simple opinión.

Al objeto de prevenirle de lo que pudiera acontecerle y para su gobierno, he creido conveniente manifestarle los rumores que he oido estos días, pues sentiría mucho que se encontrara ante tamaño fracaso.

Siempre vuestro

FURGUS.

¡Vaja, prou!

Comprenc que hi hagin fanátics per un home, quan per les seuas habilitats sápiga sostenirse en la condició de mártir, sempre y quan aquesta comedia no devinga al domini públic y fins que los petits no comprenguin que son enganyats; pero lo que no pot copirse, lo que resulta redicol, es que quan la falsetat d' un ídol está á la conciencia de tots los ciutadans y de tots los quí per ell son fanátics, s' el mantingui en lo seu pedestal, com si fós una divinitat.

Y precisament això es lo qu' está passant ab el quefe dels radicals lleydatáns, y que consti que no hu dic pas per malevolensas al senyor Soldevila, molt al contrari puig com á particular lo considero intachable pero com á polític em resulta molt dolent y despreciable.

Y donat el meu temperament y la guía d' aquest setmanari de dir á tothom ab sinceritat lo seu criteri respecte á ells, es per lo qué vull parlar una mica del senyor Soldevila com á home polític.

En la seva joventut comensá per esser—al igual qu' en Estadella—entusiasta defensor del catolicisme cosa que no pot negarla, ni solsamenent atenuarla, escudantse dient qu' allavors tenía poca edad, mes un home al quint any de la seua carrera y tan política com es la d' advocat resultaría ignocent vulguer desfer lo qu' es massa clár.

Després s' establí á Lleyda y mirant més á conveniencias que á idealtats, al veure que hi habían molts joves entusiastas republicans y sense organisació va traspasarsse de partit eregintse quefe; y això podrá esser molt práctic pero jamay demostrará la puresa d' un ideal noble.

Vingué el moviment de Solidaritat y ell ab el seu perfecte dret se negá á entrar-hi pero no en la forma decidida y franca que demostra la convicció d' una conciencia recta y sincera, sinó nadant en dugues aigues, es á dir assistia per una banda á un Congrés de Juventuts republicanas ahont la primera condició pera assistir-hi era el esser

solidari y per altre banda esperaba el curs d' aquell moviment pera decidirse.

Més aixó no va pesar prou en l' anima dels seus amics polítics, pera separarlo d' ells, al contrari fou lo motiu mes poderós pera acoblar al seu costat á homés que lo consideraban com á mártir.

Més ara, crec arribada l' hora de que se li dongui lo que ab la seua conducta s' ha fet acreedor.

¿Voleu aberració més gran, que la portada á terme per ell, unint-se ab los liberals?

¿Voleu inconsecuencia més grossa, després de les seuas declaracions per tots ben conegudas, que l' anar á recorre 'ls districtes el día de les eleccions ab lo cotxe de l' Agelet?

Y després d' aquestas y altres cosas, jo crec que no pot titularse ni per un moment més, *leader,* quefe ó representant d'un partit que hi han homes de sentiments polítics rectes, un home qu' ha trafiquejat ab les id2es á mida de les necesitats creades per son orgull.

MURAT.

Tatades

Segons varem oí á dir cuant les eleccions á Diputats á Corts, qu'es disputaban l' acta els Srs. Sol y Pereña, á la secció segona del tercer districte passá el següent cás:

Entrá un home á votar y després que el presidet había tirat la papeleta al urna, els interventors conegueren que 'l nom qu' había donat no era el seu. A fi y efecte d' arreglar-hú bonament decidí *la mesa* preguntá al votant á qui habia otorgat el sufragi y aquest digué al Sr. Sol malgrat haber-hú fet pel Sr. Pereña; aleshoras lo president va treure una candidatura del primer y l' inutilisá. De manera que 'n va tirá una del Sr. Pereña y 'n va fé traure una del Sr. Sol.

¿Que li sembla al Sr. Maciá.

Llegim:

Los ministros se han reunido en Consejo.

A la entrada todos se mostraban muy satisfechos por la muerte del Chaldy.

¡Que sont brutos al Riff!

Varem tenir ocasió de veure al terrat del Hospital quiscuns llansols qu' ens veuriem en un conflicte si ens fessin dir de quin color eran.

No vegin en aixó censura per ningú, pero si no hi ha higiene allí no sé ab quin dret ens queixarém de que hi ha basura pels carrer.

¡Quina llástima que no hagi surtit concejal en Estadella!

Ahir al vespre vejerem als senyors Godás, Pereña (A) y Suñé á la botiga del **65.**

¡Vols t' hi jugar que no sabien com omplir *El Ideal* y 's creian que hi venian original!

El dijous á la «Joventud Carlista» varen conmemorá ab un apat el triomf obtingut en les eleccións del prop-passat diumenge.

La sala estaba molt ben adornada, figuran-hi quiscuns trabuchs...

¡Quin gust doná el recordar aquells temps que jamay tornarán!

A tots els districtes els lliberals tingueren més vots qu' els seus companys de candidatura els radicals.

Ja 'ls deiem nosaltres en aquestos qu' els farian portar banyas.

Per Lleyda, per la llibertat y per la República, recomanaba *República* del dissapte passat que votesisn la candidatura lliberal-radical.

¿Per la República han de votar al Diana?

No 'ls sembla que será una República ab corona.

El Ideal cada día ompleix dos columnas pera donar *bombo* á su *correligionario* el senyor Mías.

Entre els gossos per un costat y *El Ideal* pel altre, no sabém á qui creure.

¡Visca la llibertat! Visca la llibertat y que juga que vulgi y si els *principals* donan 750 pesetas als altres millors pels *industrials* que mentres n' he corriguen, *vendrán* y al fi y al cap no obligan pas á ningú.

¿No opinan com nosaltres?

Esperem qu' ens enviarán la esquela mortuoria del «Centre d' Art» perque supossem que ja deu estar mort y enterrat.

¿Oy senyor Prim?

Sentim molt que no hagi surtit concejal el senyor Pifarré, perque ab banda, no haguera quedat cap *zorro* sense treures la gorra al pas de la professó.

Un rosari cada día á la verge de l' Esperansa y á les vinentes ja es á dins.

República va completament equivocada al preguntar á un nacionalista ó autonomista lo que vol preguntar á nosaltres.

Aquí tots som lliures.

Y sentim no figurá á la «Lliga del bon Mot» pera coutestarli lo que se 'ls diu als traidors etc. etc.

Correspondencia

P. B.: No pot esser que siga veritat lo que diu, per lo tant, si vol que hu publiquen, envía probas.—*Amic:* No 'ns resulta y es massa llarch.—*Núss:* Compris un Diccionari y estudia 'l força que no 'n sap gens.—*Midó:* En Suñé hú fá millor.—*Didot:* Vosté deu esser forasster perque ¡mira que dir radical al senyor Soldevila!—*Ngigo:* ¿Que no te altre feina que escriure aquellas tontades? Compris un xiulet.

TIPO-LITOGRAFÍA DE SOL Y BENET-LLEYDA

SECCIÓ D' ANUNCIS

MORTALLA

SETMANARI SATIRICH

Corresponsals per tot el mon. Suscripcións: no s' en admeten.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: CEMENTIRI VELL.

ARTS GRÁFIQUES

Sol & Benet

Talonaris de participacions per la lotería de Nadal en quaderns de 25, 50 y 100 en blanch, ab lo nombre y demés indicacions.

TARJETES COMERCIALS PER ANY NOU

Felicitacions per Nadal en Imprempta y Litografía.

TALLERS — Plassa de Berenguer IV — **LLEYDA** — DESPAIG — Carrer Major, núm. 19